

I FOKUS:

Framtiden är cirkulär

Vilken är den rakaste
vägen dit?

Från linjärt till cirkulärt

Att framtiden är cirkulär råder det inga tvivel om. Det gör samhället mer resurseffektivt och mer hållbart. Från skogsindustrins sida vill vi bidra med en förnybar råvara samt ökad återvinning och återanvändning av våra material.

Om den gröna omställningen ska lyckas krävs det att fler är med och delar på ansvaret för att skala upp våra cirkulära kretslopp. Lagstiftning kan stötta och öka tempot i det arbetet.

Som företrädare för en stor och betydelsefull bransch har vi också ett stort ansvar. Läs mer om hur vi ser på det ansvaret, och på den cirkulära ekonomins potential.

Cirkulär ekonomi ställer nya krav

Om det cirkulära samhället ska bli verklighet måste fossila råvaror fasa ut och fler produkter måste bli möjliga att återvinna, många gånger om. Det ställer nya krav på både producenter och lagstiftare.

Förnybara produkter ingår i ett kretslopp och är cirkulära. Ett steg i omställningen är att öka användningen av dem, och samtidigt minska andelen produkter som består av fossila råvaror.

Inom EU pågår just nu ett omfattande lagstiftningsarbete. För den skogliga industrin är det främst förpacknings- och byggbranschen som berörs. Så vad krävs för att klara de ökade kraven på cirkularitet?

– Det korta svaret är: en helt annan form av samverkan än vad man har idag, säger Josefina Sallén, fokusområdesledare inom cirkulär omställning vid Sveriges forskningsinstitut, RISE, som också har arbetat med omställningsfrågor inom bland annat bygg- och kemiindustrin.

– Varken kunder eller leverantörer kan lösa detta på egen hand. Det linjära och det cirkulära bygger på helt olika typer av affärslogik, fortsätter hon.

Josefina Sallén får medhåll av Jon Haag, Chief Circular Officer för nystartade &Repeat, som strävar efter att lösa hållbarhetsutmaningen med engångsförpackningar som används i restaurangbranschen.

– I en linjär ekonomi kan du lösa ett problem i taget. I en cirkulär ekonomi kommer du behöva lösa fem, sex, sju problem samtidigt. Det kommer bli snuttifierat och väldigt rörigt för konsumenten om varje enskilt företag eller varumärke jobbar med sin egen lösning, säger han.

Konsumenten behöver stöd

Att underlätta för konsumenten är ett stort och viktigt ansvar som branschen har, både på förpacknings- och byggsidan. Vi kan nämligen inte förvänta oss att konsumenter gör rätt per automatik, menar Josefina Sallén.

– Det måste vara enkelt, praktiskt och tillföra nytta i vardagen. Ansvar för att det blir så, landar hos leverantörer och säljare, säger hon.

Jon Haag tror att pantsystem för fler produkter kan vara ett sätt att nå en bit på vägen. Och just pant på take away-förpackningar är grundidén i hans företag.

– Pant är ett sätt för att lära konsumenterna ett beteende, säger han och exemplifierar med glasflaskans historia i Sverige:

– Förr hade vi pant på den. Det har vi inte längre, men återvinningsgraden på glas är fortsatt hög. Vi fortsätter att vara duktiga, säger Jon Haag.

I dag är möjligheterna till återvinning ofta mer utvecklade på förpackningssidan jämfört med till exempel byggsektorn. För pappers-

förpackningar är återvinningsgraden inom EU hela 82,3 procent – men det finns mer att göra för många, menar Josefina Sallén och Jon Haag.

–Återvinningsgraden måste öka, annars spelar det ingen roll hur duktiga konsumenterna är på returer. Jag tycker att vi behöver fler aktörer som tar emot och gör något nytt av förnybara material, säger Jon Haag.

Produktdesign för cirkularitet

Bregotts nya förpackning som lanserades förra året är ett exempel på en förpackning som har designats för att lätt kunna återvinnas. Plasten som används är helt återvinningsbar och pappret, som dessutom är FSC-märkt, kan enkelt separeras från plasten. Jämfört med den tidigare byttan minskar klimatpåverkan med 30 procent – och för konsumenten blir det lättare att källsortera. Att en produkt redan på ritbordet designas för att kunna återvinnas är en viktig faktor som både Jon Haag och Josefina Sallén betonar.

– Du måste från början använda en eller flera miljövänliga råvaror, med god separerbarhet. Produkten

The Green Deal och EU:s plan för ökad cirkularitet

I december 2019 presenterade Europeiska kommissionen sitt meddelande om "The European Green Deal", den Gröna given, som en av sina huvudprioriteringar. Syftet är att få Europa klimatneutralt till 2050. Den Gröna given definierar kommande politiska förslag av betydelse för bland annat energi, industri, ekonomi, jordbruk, biologisk mångfald och – en av huvudambitionerna – en mer cirkulär ekonomi. För att skynda på arbetet mot en cirkulär ekonomi antog kommissionen 2020 den nya Handlingsplanen för cirkulär ekonomi.

Den fokuserar på fyra åtgärder för att förbättra och förlänga produktens livscyklar:

- Hållbara produkter bör bli norm.
- Konsumenternas ställning måste stärkas.
- Stort fokus bör läggas på att minska avfall och slit- och slängbeteende.
- Planen ska tydligt fokusera på sektorer som har stor potential att bli mer cirkulära.

ska vara enkel att både använda och återvinna, säger Jon Haag.

– När vi pratar om cirkulär ekonomi talar vi om fyra aspekter: livslängd, nyttjandegrad, återcirkulering och regenerering, säger Josefina Sallén.

På byggsidan behöver även livslängden på många produkter ses över, menar hon och fortsätter:

– Går det att använda förnybart material är det viktigt att produkten i sig kan användas minst lika länge som det tar för materialet att återproduceras.

Konkreta förslag för ökad cirkularitet

Jon Haag och Josefina Sallén är överens om att priset på färskt, nyproducerat material är en viktig faktor. Låga materialkostnaderna är ingenting som gynnar cirkularitet, påpekar de.

– Om material är för billigt, skapar det problem, säger Josefina Sallén.

Men kan lagar och regler för ökad återvinning skapa problem för producenter av pappersförpackningar?

Jon Haag poängterar att kostnader i form av höjda producentavgifter kan vara ett sätt att, via lagstiftaren, skapa ökad cirkularitet. Han tar plast som ett exempel:

– Om man femdubblade producentavgifterna för plast skulle det generera både pengar till att förbättra insamling och återvinning av samma material och dessutom skapa nya affärsmöjligheter.

Men för fiberbaserade material ser förutsättningarna annorlunda ut. En pappersfiber kan till exempel cirkulera i kretsloppet cirka 25 gånger, och mer än 80 procent av alla pappersförpackningar inom EU går alltså redan till materialåtervinning.

Kai-Yee Thim är sakkunnig på Skogsindustrierna inom produkt-säkerhetsfrågor massa och papper. Hon flaggar för att lagstiftningen kan bli kontraproduktiv om samma

kriterier ska gälla samtliga material utan att ta hänsyn till de olika förutsättningarna.

– Ett exempel är krav på återvunnet material i produkter. Denna åtgärd kan skapa mer efterfrågan på vissa material men samtidigt kan kravet, när det ställs på fiberbaserade förpackningar, riskera att förstöra det redan fungerande kretsloppet som har byggts upp under många år. Vi har tillgång till färsk nyproducerat material, en god efterfrågan på återvunnet material och en fungerande marknad, säger hon och fortsätter:

– Sedan behöver vi förstås fortsätta förbättra vår cirkularitet och resurseffektivitet, genom att till exempel kontinuerligt sträva efter att få ner materialanvändning per förpackning, och att få samma mängd förnybar råvara att räcka till mer. ●

Kai-Yee Thim

Jon Haag

”Lagstiftningen måste skräddarsys för olika produkter”

För att uppnå klimatneutralitet behöver vi öka cirkulariteten för alla produkter.

Men lagstiftaren får inte dra alla produkter över en kam, menar Anna Holmberg, chef för Skogsindustriernas Brysselkontor, i podden Forum för Bioekonomi.

Anna Holmberg arbetade inom massa-, pappers- och kemiindustrin innan hon började jobba med politisk påverkan. I Podden *Forum för Bioekonomi* samtalar hon med programledaren Anders Bolling om hållbara produkter och framtida politiska åtgärder från EU-kommissionen.

EU-kommissionen arbetar just nu med ett initiativ för hållbara produkter, en lagstiftning om hur uttalanden om en produkts hållbarhet ska underbyggas och en revidering av Förpackningsdirektivet. Anna Holmberg och Skogsindustrierna har en mycket stark tro på marknadens självreglerande krafter.

– Men EU-kommissionen uppger att den ser ett tydligt behov av att lagstifta och effektivisera, i första hand för att göra det lättare för konsumenter att fatta välgrundade beslut, säger hon.

Anna Holmberg ser det som tecken på en stark vilja från konsumenters sida att bidra till omställningen för att nå målet om ett klimatneutralt Europa senast 2050.

I stället för ett generellt övergripande krav på minskad användning av förpackningar förespråkar Anna Holmberg att man ska använda rätt förpackning till rätt ändamål.

– Jag är den första att erkänna att det inom fiberbaserade, såväl som andra typer av förpackningar, förekommer en hel del överanvändning av förpackningsmaterial, det som på engelska brukar kallas ”overpackaging”. Men förpackningar produceras och används inte för sin egen skull. De fyller en funktion, till exempel att hålla mat fräsch eller skydda saker som ska transporteras.

Engångsförpackningar ser hon inget generellt problem med, så

länge det finns insamlingssystem som gör det lätt för Europas medborgare att lämna in förpackningen för återvinning. Hon betonar också det uttalade behovet av engångsförpackningar i vissa branscher.

– I den medicinska sektorn är engångsförpackningar väldigt viktiga, detsamma gäller livsmedelssektorn. Diskussionen om engångsförpackningar kontra återanvändning är verkligen inte svart eller vit. Vi behöver en mycket mer nyanserad debatt, säger hon.

Mer fingertoppskänsla

Så, vad tycker Skogsindustrierna att lagstiftaren bör undvika?

– Först och främst kommer det aldrig finnas en universell lösning som passar för alla produkter. Lagstiftningen behöver skräddarsys för specifika produkter eller produktgrupper, säger Anna Holmberg.

Hon efterfrågar också en mer faktabaserad diskussion.

– Vi behöver slutsatser som står på solid vetenskaplig grund, säger hon och tillägger:

– Tillämpningen av det som kallas obligatoriskt återvunnet innehåll måste göras med lite ”Fingerspitzengefühl”, som tyskarerna säger.

Anna Holmberg utvecklar sitt resonemang genom att redogöra för hur den politiska diskussionen ofta landar i att obligatoriskt återvunnet innehåll är en garant för hållbarhet.

– Om det är en produkt som har en väldigt låg insamlings- och återvinningsgrad idag, så ja, då kanske det kan vara ett bra policy-verktyg för att driva den produktens värdekedja framåt, säger Anna Holmberg.

– Men om man i stället applicerar samma krav på fiberbaserade förpackningar, som redan idag har en återvinningsgrad inom EU på över 82 procent, riskerar man faktiskt att förstöra ett redan väl fungerande system.

Sverige har gott om skog och en välutvecklad och hållbar skogsindustri. Förpackningar gjorda av färskfiber är vanliga här. I Europa är fiberbaserade förpackningar oftare gjorda av återvunnen råvara.

– Om ett obligatoriskt krav på återvunnet innehåll skulle ställas på alla typer av fiberbaserade förpackningar, skulle vi i stor skala behöva transportera runt fibrer i Europa. Det skulle utan tvekan generera ökade kostnader och utsläpp och minskad klimatnytta. Detta är ytterligare ett exempel på hur jag menar att kommissionen behöver använda sin fingertoppskänsla, förklarar Anna Holmberg.

Regler som inte tar hänsyn till alla dessa parametrar riskerar att förstöra ett väl fungerande system.

– Här måste kommissionen hitta en balans. Den måste se till att de som släpar efter sätter fart, samtidigt som de som redan ligger i framkant måste få fortsätta att utvecklas.

Fem cirkulära principer

EU-kommissionen lyfter fram fem principer som är av särskild betydelse för cirkulära produkter: återvinningsbarhet, återanvändbarhet, livslängd, reparerbarhet och uppgraderingsbarhet. Förnybarhet finns inte med, och det är problematiskt, konstaterar Anna Holmberg.

– Om vi menar allvar med att Europa ska vara den första klimatneutrala kontinenten 2050, så måste vi gå från dagens linjära

fossilbaserade ekonomi till en mer cirkulär. Men också till en ekonomi som i högre utsträckning bygger på förnybara resurser. Vi måste med andra ord se till att det fossila stannar i backen, säger hon.

Därför argumenterar hon för förnybarhet som en lika viktig princip för hållbarhet som exempelvis återvinningsbarhet.

– Vi tycker att det är vettigt att ta med det. Vi behöver gå över till en mer cirkulär ekonomi, alltså en ekonomi som i högre grad bygger på förnybara resurser.

– Jag är den första att erkänna att våra produkter inte är de enda som kan få oss till klimatneutralitet. Men de är viktiga bidragsgivare.

– Samhället behöver våra produkter för att ställa om. Men för att kunna bidra ännu mer måste vi se till att de kommande EU-politiska förslagen också erkänner bidraget från fiberbaserade förpackningar. ●

Poddtips!

Hör Anna Holmberg utveckla sina resonemang om hållbara produkter i EU i det nionde avsnittet av podden [Forum för Bioekonomi](#). Finns på skogsindustrierna.se och där poddar finns. Samtalet är på engelska.

Förpackningsbranschen kan ännu bättre

Konsumtionen behöver minska och cirkulariteten öka, om vi ska lyckas med den gröna omställningen. Förpackningsindustrin ligger förvisso i framkant när det kommer till återvinning och cirkulära lösningar. Men det finns mycket kvar att göra.

Medan EU-kommissionen snickrar på nya lagförslag för att främja cirkularitet pågår intensivt arbete både på forsknings- och näringslivs-sidan. Men utmaningarna är många.

– Det fina och fula med förpackningar är att vi använder så väldigt mycket, säger Jon Haag. Han är Chief Circular Officer för nystartade återvinningsföretaget &Repeat, och har tidigare arbetat länge i den skogsbaserad förpackningsindustrin.

– Ska konsumenten på riktigt känna att man gör skillnad för miljön så är maten, och som en följd av det, förpackningarna, en tydlig markör. Du kan göra rätt, och fel, varje dag, säger han.

Förpackningsbranschen bör samarbeta

Men det är inte konsumenten som har huvudansvaret för att göra förpackningsbranschen mer cirkulär, menar Patricia Oddshammar, Head of Circular Solutions vid Stora Enso.

– Branschen behöver samarbeta mer, och då menar jag även över materialgränserna. Vi som pysslar med papper pratar ofta för vår sak, plast pratar för sig. Men ibland kan en kombination av material vara den bästa lösningen, säger hon.

Jon Haag ser också samarbete som en viktig pusselbit.

– Vi måste absolut jobba mycket mer tillsammans, över hela Europa. Personligen tycker jag det bästa vore om industrin och näringslivet tar på sig ansvaret för insamling och återvinningskapacitet. Här är

producentansvaret ännu för billigt och otydligt för att ge effekt.

På Karlstads universitet forskar universitetslektor Helen Williams kring hur förpackningar ska kunna bidra till mer hållbar utveckling. Även hon ser att branschen har ett stort ansvar för ökad cirkularitet, men också för hållbarhetsarbetet i en vidare bemärkelse.

– Cirkularitet är viktigt, men inte enda vägen till hållbar utveckling. Det är så många saker vi måste hålla i huvudet samtidigt och inser vi inte komplexiteten i hållbar utveckling finns det en risk att vi skapar fler problem, säger hon.

– Retur, sortering och att ta fram nya produkter av återvunna material, alla dessa steg behöver utvecklas, säger hon och fortsätter:

– Men hur vi än tar i, och utvecklar det cirkulära, kommer vi inte ända fram. Det cirkulära har stor potential att minska miljöpåverkan, men det är inte hela lösningen. I botten ligger utmaningen att vi måste minska vår konsumtion.

Mer cirkulär förpackningsdesign

Om arbetet för ökad cirkularitet ska gå framåt krävs ett skifte redan vid ritbord.

– Produkter som är onödigt sammansatta, som består av för många material, är onödiga. Om vi tänker lite smartare när vi designar produkter skapas incitament för mer hållbara lösningar, säger Patricia Oddshammar.

– Visst är det viktigt att saker är snygga och säljande, men vi vet att vissa komponenter gör förpackningar oerhört svåra att återcirkulera. Varför då använda de komponenterna?

Patricia Oddshammar

Helen Williams

Jon Haag instämmer:

– Miljövänlig råvara, enkel att använda, lätt att separera, lätt att återvinna – det är rätt väg att gå för förpackningsindustrin. Sådant kan man lagstifta om, säger han.

Helen Williams är inne på samma spår:

– I dag finns ingen större valmöjlighet för konsumenten, det indikerar att det behövs tydligare styrmedel, säger hon och fortsätter:

– Kanske kan skattepåslag vara en väg. De fossila materialen behöver bli dyrare. Vi behöver använda mer av det som redan är återvunnet.

Patricia Oddshammar håller med, men betonar att lagstiftaren också måste hänga med i själva definitionerna av vad som är återvunnet material.

– Tydligare riktlinjer krävs på EU-nivå. Idag är en hel del av det som redovisas från producenten ganska godtyckligt, säger hon.

Det slutna systemet en utopi

Att ett cirkulärt system kan fungera helt slutet, utan påfyllnad av ny råvara, tror ingen av de tre experterna på.

– Det slutna råvarusystemet är en utopi, det finns inte, säger Helen Williams och fortsätter:

– Det går inte att få in återvunnet överallt, i synnerhet inte i förpackningsindustrin som ibland har väldigt strikta hygienkrav.

– Alla materialsystem har stora förluster, vi har inget som är mer effektivt att fylla på med än cellulosa som är biobaserad och skapas av koldioxid, säger Jon Haag.

Att logistiken för insamling och återvinning behöver byggas ut för ökad cirkularitet är de tre experterna ense om. Detsamma gäller grundproblematiken som Helen Williams redan varit inne på.

– Vi konsumerar på tok för mycket. Tänk till exempel på all extra mat som köps och sedan bara slängs, säger hon.

– Framöver tror jag därför att framtidens mest hållbara bolag kommer vara de som tjänar mer på att sälja mindre, säger Jon Haag. ●

Systemskifte ett måste för byggbranschen

Hur ritas vi hus som är så bra att de aldrig behöver rivras?

Det är en fråga som Anna Denell, hållbarhetschef på Vasakronan, har funderat en del över.

För sex år sedan gjorde Vasakronan en noggrann analys under bygget av ett nytt kontorshus i Uppsala. När huset var färdigt konstaterades att av de 1 018 kilo som gått åt till varje kvadratmeter kontorsyta, kom 98 procent av materialet från icke förnybara resurser.

– Det enda rimliga för ett projekt som förbrukar så mycket resurser är att det borde kunna stå, och nyttjas, för evig tid, säger Anna Denell, hållbarhetschef på Vasakronan.

Sedan dess har Vasakronan arbetat mycket med att förbättra cirkularitet och konverteringsgrad i sina projekt. Anna Denell leder det arbetet.

– Men arbetskraft är fortfarande dyrare än råvara. Det slösas generellt på tok för mycket med material, men jag är hoppfull. Allt går åt rätt håll, säger hon.

Magasin X i Uppsala blir Sveriges största kontorshus med en stomme helt byggd i trä.

Magasin X

Jan Larsson arbetar som arkitekt på White arkitekter och är adjungerad professor vid Chalmers Tekniska högskola. Han ser också starka cirkulära trender i byggbranschen just nu.

– Intresset för träbygge är enormt och tekniken för att bygga högre och större går snabbt framåt. Det finns en strävan efter att jobba med trä hos nästan alla arkitekter idag, och det är positivt. Förnybara material är en viktig del av det cirkulära byggandet, säger han.

Projektfokus hindrar cirkularitet

Tomas Alsmarker är chef för innovation och forskning på Svenskt Trä.

Han poängterar att det cirkulära tänket och arbetssättet ställer krav på branschens sätt att arbeta.

– Just nu råder projektfokus, ett projekt i taget, linjärt tänk med start och ett slut. Sedan kommer ett nytt projekt som ofta saknar koppling till det föregående. Cirkularitet uppnår vi först när varje projekt bygger vidare på det tidigare, säger han.

Vid sidan av förnybar råvara och förändrade arbetssätt ser både Anna Denell och Jan Larsson att återbruk och konvertering kommer bli allt vanligare.

– Just nu arbetar vi med initiativet till Centrum för cirkulärt byggande, som ska skapa en digital marknadsplats för att i stor skala

återbruka byggmaterial från bland annat kontorshus och kommersiella fastigheter, säger hon.

– På köparsidan av cirkulärt byggmaterial finns idag oftast mindre aktörer. Den typiska köparen är en privat fastighetsägare som äger två, tre små fastigheter. Men det är på väg att ändras, och det finns pengar att tjäna. När vi på Vasakronan köper begagnat material kostar det ungefär en tredjedel av vad nya material gör.

Nya krav på arkitekten

Om man ska kunna återanvända byggmaterial enkelt finns mycket att vinna redan vid ritbordet också, menar Jan Larsson.

– Formgivning med moduler som är lätta att ta ner, fönster och dörrar som monteras så smart att de kan flyttas vid behov är definitivt en del av framtiden.

Jan Larsson nämner också spårbarheten, som en viktig parameter för att kunna redovisa för kunden vad huset är gjort av.

– Produkten behöver inte bli så annorlunda egentligen, men det tar mer tid att projektera och förbereda den här typen av byggen, säger han.

Anna Denell, som i första hand arbetar med kontorshus och kommersiella lokaler, har sin syn på omställningsmöjligheten för den typen av byggnader.

– Det diskuteras ofta att man ska

bygga för att demontera, inte riva. Men det resonemanget är en rejäl tankevråpa tycker jag. Det vi på den kommersiella fastighetsidan måste fråga oss när vi bygger nytt är istället: Hur ska vi rita ett hus så bra att det aldrig behöver rivas?

Regelverk som motverkar cirkulariteten

Frågan om hur lagstiftning kan bidra till ökad cirkularitet i byggbranschen väcker blandade känslor hos Anna Denell, Jan Larsson och Tomas Alsmarker.

– Det som ligger närmast i dag är ju snarare att lagstiftning hindrar cirkularitet, säger Anna Denell.

Jan Larsson instämmer:

– Man lagstiftar ju idag om exempelvis dagsljus och tillräcklig isolering i byggen, något som ibland gör det omöjligt att bygga om exempelvis ett kontorshus till bostäder.

Istället rivs fullt fungerande fastigheter.

– Självklart ska vi ha höga krav. Men i cirkularitetens namn borde det finnas någon form av bantad kravlista där exempelvis dagsljuskrav och funktionsanpassade badrum och toaletter kanske kan få stryka på foten så att ett välfungerande hus kan byggas om och få stå kvar, säger Anna Denell.

Skönhet och hälsa skapar hållbara hus

Man mår bättre i trähus, det har vetenskapligt bevisats, menar Jan Larsson.

– Att bo sunt är viktigt för många idag, det är en del av hållbarhetsaspekten som jag tror kommer väcka allt större intresse för trä som byggmaterial framöver, säger Jan Larsson.

Tomas Alsmarker understryker vikten av skönhet och rumsupplevelse och hur det påverkar kropp och själ.

– Vi måste våga prata om det vackra. Det vackra är hållbart. Resursbrist kan inte bli ett hinder mot vackra miljöer och vi får inte

upprepa misstagen från miljöprogrammen där vi inte såg människorna, säger han.

Det stora hoppet om ökad cirkularitet sätter både Jan Larsson och Anna Denell till konsumenterna. Anna Denell berättar om det trähus i Uppsala som Vasakronan nyligen uppfört, där ambitionen som genomsyrat bygget varit att minska koldioxidavtrycket ned till varje liten detalj.

– Kunderna älskar det, huset var färdiguthyrat redan två år innan det var färdigbyggt, säger hon.

Klimatfrågan var en viktig anledning att så många hyresgäster strömmade till, men även hälsoaspekten väger tungt.

Tomas Alsmarker använder uttrycket ”bioekonomisk konkurrenskraft” för att beskriva det som många konsumenter i dag är mycket intresserade av.

– Som konsument idag köper man för att man vet hur kretsloppet kring projektet ser ut, säger han. ●

Anna Denell

Jan Larsson

Tomas Alsmarker

”Bevara det som redan är byggt”

Återvinning av byggen är en framtidsbransch, menar hållbarhetsexperten Amanda Borneke.

– Om vi jobbar med återbruk i byggbranschen så är EU:s mål för 2050 definitivt möjligt, säger hon.

EU:s mål är att bli den första klimatneutrala världsdelen senast år 2050. Ett fullt rimligt mål, menar Amanda Borneke som gästar Anders Bolling i podden *Forum för bioekonomi* åttonde avsnitt.

Amanda Borneke är specialist på cirkulär ekonomi och arbetar som hållbarhetskoordinator på Sweco. Hon kallar sig ofta för ”personlig tränare i hållbarhet” och hennes huvudsakliga uppdrag på Sweco går ut på att hjälpa stora samhällsbyggnadsprojekt att sänka sin klimatpåverkan.

– Om vi jobbar med återbruk i byggbranschen så är EU:s mål för 2050 definitivt möjligt, säger hon och fortsätter:

– Bygg och rivningssektorn står för en tredjedel av allt avfall som flödar i Europa just nu. Det är ju resurser som skulle kunna

cirkuleras tillbaka in i branschen i stället för att vi tar ut nya resurser från vår planet.

Amanda Borneke leder just nu en förundersökning för strategi för cirkulärt byggande som Sweco tar fram på uppdrag av det strategiska forsknings- och utvecklingsprogrammet BioInnovation. Målet är att ta reda på vilka frågor som är prioriterade i omställningen till ett mer cirkulärt träbyggande.

– Huvudbudskapet handlar om att bevara det som redan är byggt, förklarar Amanda Borneke i podden.

– Det räcker inte att bara titta på nybyggnation och på de fastigheter som kommer stå imorgon. Vi måste också titta på de som byggdes för femtio år sedan och se hur vi kan anpassa dem. Vi vill gå igenom renovering och

uppgradering av vårt husbestånd, för det är inte många som gjort det innan.

Cirkulera mer byggavfall

Byggsektorn har en lång väg att vandra mot ökad cirkularitet. De senaste tio åren har byggsektorn genererat tio miljoner ton avfall, per år. När EU-kommissionen år 2020 antog den nya handlingsplanen för cirkulär ekonomi inkluderade de bygg- och rivningsbranschen i den planen.

– Det är jättehäftigt, en riktigt bra början, säger Amanda Borneke.

Lagstiftning behövs, menar hon. Men hon ser också att företagen har ett stort eget ansvar.

– Mer uppföljning av den lagstiftning vi har, skulle också behövas på grundläggande nivå.

Att vara ett cirkulärt företag handlar om att ta ansvar, säger hon.

I dag utgör delar av lagstiftningen som omgärdar byggbranschen hinder för cirkularitet.

– Lagstiftningen gör det exempelvis klurigt att klassa om trä som är behandlat, impregnerat eller målat. Att se trä som farligt avfall blir ett hinder i omställningen och det går ofta inte att återanvända

som byggmaterial i dag, säger Amanda Borneke.

Investeras i återbruk

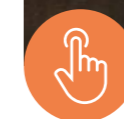
Men är det inte dyrt att ställa om till cirkulärt? Amanda Borneke arbetar hårt för att visa motsatsen och lutar sig på siffror från Swecos analytiker som konstaterar att återbruksinvesteringar för 2022 kommer landa på cirka 14,2 miljarder kronor.

– De som jobbar med linjära affärsmodeller får inte ta del av de här investeringsmöjligheterna, säger hon.

– Varje 1 000 ton avfall i Europa skulle kunna leda till 80 nya jobb. Det finns ingen annan sektor inom samhällsbyggnad som har sådan tillväxtpotential. Återvinning av byggen är en framtidsbransch, avslutar Amanda Borneke. ●

Amanda Borneke

Poddtips!

Hör hela poddavsnittet med Amanda Borneke i ett samtal om framtidens cirkulära byggbransch. Det åttonde avsnittet av podden *Forum för Bioekonomi* finns där poddar finns, och på Skogsindustriernas hemsida.

Vår syn på Initiativet för hållbara produkter

Miljö, klimat och konsumenter gynnas av produkter som är mer hållbara och som kan återanvändas och repareras. EU:s Initiativ för hållbara produkter: Sustainable Product Initiative (SPI) syftar till att öka cirkulariteten i samhället.

Men flera viktiga aspekter, såsom vikten av förnybar råvara, riskerar att glömmas bort.

I sin handlingsplan för cirkulär ekonomi har EU-kommissionen lyft fram ett antal hållbarhetsprinciper i syfte att förlänga cirkulariteten för produkter. Dessa är hållbarhet, återanvändbarhet, uppgraderbarhet samt reparerbarhet. Vidare ska man bland annat sträva efter materialåtervinning och innehållet av återvunnet material i nya produkter ska öka.

Att återanvända, reparera och förlänga livslängden på produkter är avgörande för att bättre ta till vara våra resurser. Men det är också viktigt vad vi cirkulerar och förlänger hållbarheten på.

Skogsindustrierna anser att:

- Det saknas en princip som värderar vilken råvara vi cirkulerar. Råvaror som är förnybara måste få erkännande och värderas högre.
- Det är viktigt att se de olika materialens olika förutsättningar. Skogsindustrin har under lång tid byggt upp en cirkularitet för sina produkter. Därför behöver lagstiftning och krav utformas så att de inte förstör de fungerande kretslopp som redan finns eller som håller på att utvecklas.
- Alla kriterier är inte alltid applicerbara på alla produkter. Det kan vara svårt att bedöma hur hållbara fiberbaserade produkter (exempelvis textil, toalettpapper eller förpackningsmaterial) är mot kriterier som reparerbarhet, uppgraderbarhet etc.

